

борчим процесом. *Грані*. 2013. № 9. С. 128–133.

4. Купрій В., Паливода Л. Громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади : навч. посібник. Київ: Макрос, 2011. 200 с.

5. Кочева О., Аверкиев И. Что такое гражданский контроль: понятия и технологии. URL: <http://www.pgpalata.ru/page/grcontrol/chto>

6. Рогатіна Л.П. Громадський контроль над державою: сутність, механізми реалізації та перспективи розвитку: дис. ... канд. політ. наук. Одеса, 2011. 202 с.

7. Методические рекомендации по проведению правового мониторинга нормативных правовых актов и по подготовке Концепций и проектов НПА. URL: <http://www.minjust.kz/ru/node/15896>

8. Довженко Є.В. Поняття та завдання правового моніторингу. *Управління проектами, системний аналіз і логістика. Сер. : Технічна*. 2012. Вип. 10. С. 627–631.

Самотуга Андрій Валерійович,
доцент кафедри загальноправових
дисциплін та адміністрування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ФУНКЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

За своїм насамперед суб'єктивним змістом інформаційне право – це гарантовані Конституцією, міжнародними актами з прав людини та ратифікованими державою міжнародними договорами можливості індивіда вільно отримувати, створювати та поширювати на свій власний розсуд, а також вимагати спростовування недостовірної інформації. Водночас таке право не є абсолютним, оскільки передбачає низку обмежень та винятків з міркувань безпеки людини, суспільства та держави. Втім, якщо встановлені законом обмеження прямо стосуються інформації, яка є конфіденційною чи таємною і є власністю фізичних і юридичних осіб та держави, то дискусивним виявилось питання протидії зловживанню інформаційними правами з боку, м'яко кажучи, недобросовісних творців та поширювачів інформації.

Інформаційним правовідносинам притаманна, як стверджують дослідники, функціональна двовекторність – регулятивна й охоронна [1, с. 21]. Звідси, питання співвідношення регулятивності та охоронності інформаційного права актуалізувалося у зв'язку з постійним набуттям самої інформації як об'єкта інформаційних правовідносин ціннісних характеристик, що зумовлено її впливом на трансформацію індивідуальної та суспільної свідомості, процесів взаємоіснування і взаємопроникнення різних культур та ідеологій. Соціосистема може підсилювати статус тієї чи іншої інформації, а може цілком витіснити її з публічного простору. Раніше для цього існувала система цензури. Потрібні повідомлення тиражувалися, а непотрібні – цензурувалися. У чистому вигляді так працюють лише тоталітарні держави, роблячи акцент саме на цензуруванні. Але й демократичні держави можуть підсилювати чи

послаблювати ті чи інші повідомлення, приділяючи їм більше чи менше уваги [2, с. 9].

На думку цитованих нами науковців, саме вагомість суспільних інформаційних відносин визначає доцільність та інтенсивність відповідних заходів інформаційно-правової охорони [1, с. 21]. Нині, коли Україна відстоює, в тому числі збройним шляхом, свою незалежність і територіальну цілісність в умовах ведення гібридної війни, складовою якої є інформаційна війна (пропаганда з боку країни-агресора з метою створення негативного іміджу Української держави, дискредитації її історії, мови та культури як зсередини, так і в очах світового співтовариства, розпалювання сепаратизму та ін. [3]) від правничої спільноти вимагається кардинальна зміна підходів до базових положень та принципів інформаційного права.

Починаючи з 2014 року, вітчизняним законодавцем прийнято низку нових актів, а також внесено зміни до чинних з метою захисту інформаційного суверенітету держави, зокрема об'єктивного висвітлення її історії з точки зору боротьби за незалежність.

Так, згідно із законом пропаганда комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки юридичною особою, політичною партією, іншим об'єднанням громадян, друкованим засобом масової інформації та/або використання у назві символіки комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів є підставою для відмови в реєстрації та/або припинення випуску друкованого засобу масової інформації [4-6]. Та ж сама заборона стосується діяльності інформаційних агентств та видавничої справи [7-8].

Більше того, стосовно видавничої справи в Україні законодавством також встановлено, що забороняється випускати у світ, виготовляти та/або розповсюджувати продукцію, що містить популяризацію або пропаганду органів держави-агресора та їх окремих дій, що створюють позитивний образ працівників держави-агресора, працівників радянських органів державної безпеки, виправдовують чи визнають правомірною окупацію території України. Видавнича продукція, яка має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України та розповсюджується на території України без відповідного дозволу, вилучається з обігу центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику в інформаційній сфері [8]. Подібну норму закріплено у 2015-2016 рр. і в законодавстві про аудіовізуальні ЗМІ та кінематографію [9-10].

Натомість внесені 09.04.2015 до Закону України «Про інформацію» зміни стосуються, навпаки, зняття обмеження доступу до інформації, зокрема, про факти порушення прав і свобод людини, включаючи інформацію, що міститься в архівних документах колишніх радянських органів державної безпеки, пов'язаних із політичними репресіями, Голодомором 1932-1933 років в Україні та іншими злочинами, вчиненими представниками комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів [5].

Крім того, у 2015 р. прийнято Закон України «Про доступ до архівів ре-

пресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років», у якому, зокрема, зазначено, що метою прийняття цього акта є усвідомлення законодавцем того, що закритість архівів стала однією з передумов анексії півострова Крим та воєнного конфлікту на території Донецької та Луганської областей, а також недопущення повторення злочинів тоталітарних режимів, будь-якої дискримінації за національною, соціальною, класовою, етнічною, расовою або іншими ознаками у майбутньому, відновлення історичної та соціальної справедливості, усунення загрози незалежності, суверенітету, територіальній цілісності та національній безпеці України. Згідно з цим законом держава гарантує право кожного на доступ до архівної інформації репресивних органів [11].

У 2017 р., з метою захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави, національних інтересів України у кіберпросторі, прийнято Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», в якому, зокрема, зазначено: що держава та її органи здійснюють заходи з кібероборони для захисту суверенітету держави та забезпечення її обороноздатності, запобігання збройному конфлікту та відсічі збройній агресії; що функціонування національної системи кібербезпеки забезпечується, зокрема, шляхом обмеження участі у заходах із забезпечення інформаційної безпеки та кібербезпеки будь-яких суб'єктів господарювання, які перебувають під контролем держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, або держав та осіб, стосовно яких діють спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції), прийняті на національному або міжнародному рівні внаслідок агресії щодо України, а також обмеження використання продукції, технологій та послуг таких суб'єктів для забезпечення технічного та криптографічного захисту державних інформаційних ресурсів, посилення державного контролю в цій сфері [12].

У тому ж таки 2017 р. Указом Президента України було введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 р. «Про Доктрину інформаційної безпеки України». В ній ідеться про те, що застосування Російською Федерацією технологій гібридної війни проти України перетворило інформаційну сферу на ключову арену протиборства. Саме проти України Російська Федерація використовує найновіші інформаційні технології впливу на свідомість громадян, спрямовані на розпалювання національної і релігійної ворожнечі, пропаганду агресивної війни, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом або порушення суверенітету і територіальної цілісності України. Комплексний характер актуальних загроз національній безпеці в інформаційній сфері потребує визначення інноваційних підходів до формування системи захисту та розвитку інформаційного простору в умовах глобалізації та вільного обігу інформації [13].

Отже, слід констатувати, що, з метою забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства та держави інформаційне право виконує як охоронну (недопущення шкідливого, деструктивного впливу антиукраїнської пропаганди з боку держави-агресора), так і регулятивну (забезпечення інформаційних потреб суб'єктів інформаційних відносин, а саме право кожного на отримання

об'єктивної інформації, що є однією з основ демократичної держави) функції. Викладене обумовлює необхідність подальшого дослідження цієї проблематики в частині організаційного забезпечення інформаційної безпеки, а саме створення та діяльність суб'єктів інформаційної політики України.

1. Коваленко Л.П. Інформаційне право України: проблеми становлення та розвитку: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2014. 37 с.

2. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. Вид. 2-ге, допов. Київ: Києво-Могилянська акад., 2016. 502 с.

3. Лапаєв Ю. Російська пропаганда на Заході: зловживання правом. URL: <http://tyzhden.ua/Economics/199799>.

4. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки: Закон України від 09.04.2015. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 26. Ст. 219.

5. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст.650.

6. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 1. Ст. 1.

7. Про інформаційні агентства: Закон України від 25.02.1997. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 13. Ст. 83.

8. Про видавничу справу: Закон України від 05.06.1997. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 32. Ст.206.

9. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 10. Ст. 43.

10. Про кінематографію: Закон України від 13.01.1998. *Відомості Верховної Ради України*. 1998, № 22. Ст.114.

11. Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років: Закон України від 09.04.2015. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 26, Ст. 218.

12. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 45. Ст. 403.

13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: Указ Президента України від 25.02.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/47/2017/>.

Сердюк Наталія Аркадіївна,
доцент кафедри права
Київського національного
лінгвістичного університету,
Голова Київської міської організації
«Асоціація українських правників»,
кандидат юридичних наук, доцент,

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ МОЛОДІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У процесі становлення соціальної правової держави Україна та її виходу із соціально-економічної кризи, стабілізації економіки і соціальних процесів найгостріше стоїть проблема духовного і культурного оздоровлення суспіль-